

Інноваційні технології організації освітнього процесу у вищій школі

Лілія Бандура

(Івано-Франківськ, Україна)

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Постановка проблеми. Серед найважливіших проблем державної політики у сфері освіти є піднесення її рівня до європейського, що має на меті модернізацію освітнього процесу, покращення умов навчальної та викладацької діяльності, наповнення освіти новим змістом, що відповідає запитам та потребам сучасного суспільства. Процес покращення системи освіти доцільно починати з системи вищої освіти України. «Модернізація» у перекладі з англійської мови означає «осучаснення». В нашому випадку це осучаснення традиційної системи освіти нововведеннями, що сьогодні отримали назву «інноваційні технології». Існує багато підходів до тлумачення даного поняття, проте у вузькому та в широкому значеннях даний вираз означає щось нове. Детальний аналіз сутності цього поняття розкритого різними авторами дозволить нам краще зрозуміти, якою ж повинна бути освіта на даному етапі розвитку людства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Останнім часом діяльність закладів вищої освіти спрямована на новий напрям навчання, адаптацію до вимог зовнішнього середовища, науково-освітнього комплексу, діяльність якого зорієнтована на розвиток інноваційного потенціалу, поєднання всіх рівнів освіти з економікою, наукою, бізнесом. Як результат формується суспільне інноваційне середовище, в якому відбуваються освітні процеси. Метою останніх є підготовка кваліфікованих кадрів, що здатні швидко пристосовуватись та творити в нових умовах праці, які відповідають запитам суспільства. Різні сторони понять «інновація» та «інноваційні технології» у сфері освіти досліджували Д. Барабась, О. В. Мельникова, О.А. Дубасеюк, Д. Джафаров, І. Шпак, Н. Кошечко та інші.

Метою дослідження є виявлення основних характеристик понять «інновації» та «інноваційні технології» у літературі XXI століття.

Виклад основного матеріалу.

Закон України тлумачить поняття «інновації» так: «новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери» [4].

Дуже схоже визначення подає автор О. В. Мельникова, проте пояснює його виключно зі сторони освіти: «інновації у вищій освіті можна трактувати як новостворені або вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція та послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно підвищують якість, ефективність та результативність навчально-виховного процесу».

При цьому, основними елементами освітньої інновації є її носій, який має певну інноваційну ідею та проводить інноваційний експеримент; споживач інновації - студент або група слухачів (які здобувають знання з певного напрямку); а також інституції, що забезпечують упровадження інновацій у навчальний процес (заклади вищої освіти; органи управління освітою; науково-методичні установи; науково-виробничі підприємства) [8, с. 18].

О. А. Дубасеюк трактує поняття “інновація” так: «означає нововведення, новизну, зміни, інновація як засіб і процес передбачає введення чогось нового». Стосовно педагогічного процесу інновація означає введення нового у цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студентів. Інновація є суттєвим діяльним елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі. Інновації відображаються в тенденціях накопичення і видозміни ініціатив і нововведень в освітньому просторі; спричинюють певні зміни у сфері освіти» [3, с. 5].

Під інноваційними процесами в освіті розуміють процеси виникнення, розвитку і проникнення в широку практику педагогічних нововведень, оскільки інновація – це не лише створення і впровадження нововведень, а й такі зміни, які мають визначальний характер, супроводжуються змінами в різновидах діяльності, стилі мислення. Впровадження інновацій у педагогічний процес навчального закладу покликане забезпечити підвищення якості навчання студентів або знизити витрати на досягнення звичних результатів освіти [7, 37].

Ми цілком погоджуємось із Н. Кошечко, оскільки все те «нове», що приходить на зміну чомусь традиційному за логікою мислення повинне полегшувати роботу і водночас приносити позитивний результат. Так, інноваційні процеси в освіті повинні зумовити ефективні умови праці, за яких бажаний результат – європейський рівень освіти – буде досягнений значно швидше.

Нововведення, або інновації характерні для будь-якої професійної діяльності людини і тому, природно, стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації самі по собі не виникають, вони є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих вчителів і цілих

колективів. Цей процес не може бути стихійним, він потребує управління. Новація – це саме засіб (новий метод, методика, технологія, програма і т.п.), а інновація – це процес освоєння цього засобу.

Інновація – це цілеспрямоване зміна, яка вносить в середовище нові стабільні елементи, що викликають перехід з одного стану в інший. Нововведення при такому розгляді розуміється як результат інновації, а інноваційний процес розглядається як розвиток трьох основних етапів: генерування ідеї (в певному випадку – наукове відкриття), розробка ідеї в практичному аспекті і реалізація нововведення в практиці. У зв'язку з цим, інноваційний процес можна розглядати як процес доведення наукової ідеї до стадії практичного використання і реалізації пов'язаних з цим змін у соціально – педагогічному середовищі.

Діяльність, що забезпечує перетворення ідей в нововведення і формуюча систему управління цим процесом, є інноваційною діяльністю. Існує й інша характеристика етапів розвитку інноваційного процесу. У ній виділяють наступні дії:

- визначення потреби в змінах;
- збір інформації і аналіз ситуації;
- попередній вибір або самостійна розробка нововведення;
- прийняття рішення про впровадження (освоєння);
- власне саме впровадження, включаючи пробне використання нововведення;
- тривале використання нововведення, в процесі якого воно стає елементом повсякденної практики [5, с. 25] .

Аналізуючи подані вище визначення можемо виокремити такі особливості, якими повинна володіти кожна інновація. (Див. Табл.1)

Особливості інновацій

	<i>Основні особливості</i>	<i>Другорядні особливості</i>
Інновації	- новизна - конкурентоспроможність - зміна - ефективність	- економія на реалізацію (часу, коштів тощо) - поступовість

Таблиця 1.1. Особливості інновацій

Барабась Д., Джафаров Д. та Шпак І. стверджують, що інноваціями в освіті є впровадження нових (в даний період часу і для даної території) методів, форм і підходів до передачі знань, формування вмінь і навичок у студентів [2, с.38].

Інноваційні технології – це нові методи спілкування з учнями, позиція ділового співробітництва з ними і долучення їх до нинішніх проблем. Інноваційні методи – це методи, що дозволяють учням самоствердитися, а самоствердження – це шлях до правильного вибору своєї життєвої позиції [1, с. 23].

Поділяємо думку М. Кашук, що інноваційні технології навчання іноземних мов у початковій школі – це оригінальні, новаторські способи, прийоми, педагогічні дії та засоби, що сприяють покращенню та ефективності навчання.

Як бачимо, сучасні автори (Д. Барабась, Д. Джафаров, І. Шпак, А. Бабаскіна, М. Кашук) дотримуються єдиної думки про те, що «інноваційні технології» - це все-таки спосіб, метод, який сприяє покращенню ефективності процесу навчання.

Ми дотримуємось тієї думки, що «інноваційна технологія» - це метод перетворення традиційного стилю навчання на новий, раціональніший з точки зору використання, та результативніший. Проте, вважаємо доцільним зауважити, що кілька інноваційних технологій утворюють певну педагогічну систему, яка має вагомий вплив на розвиток освітнього процесу. Тобто дане поняття має два значення: вузьке – «метод, спосіб, шлях», та широке – «педагогічна система».

На основі дібраного матеріалу виокремимо особливості «інноваційних технологій» у сучасній літературі (Див. Табл.2).

Особливості «інноваційних технологій» у сучасній літературі

	<i>Основні особливості</i>	<i>Другорядні особливості</i>
Інноваційні технології	- новизна - ефективність - раціональність - діалогічність - кооперативність	- відкритість - доступність - систематичність

Табл. 2. Особливості «інноваційних технологій» у сучасній літературі

Висновки. Як ми вже зауважили, інноваційні технології заповнили освітній простір і займають важливу ланку у розвитку навчально-виховного процесу. Сучасні автори, дослідники, педагоги притримуються думки, що інноваційні технології – це спосіб покращення ефективності навчання. Ми погоджуємось з таким твердженням, але вважаємо, що цей термін має й іншу сторону, значно ширшу, яку ми розкриваємо як педагогічну систему, що покликана модернізувати освітній процес, покращити його результати.

Основними особливостями нововведених технологій вважаємо, звичайно, новизу, ефективність, раціональність.

Список використаних джерел

1. Бабаскіна Алла Василівна, Впровадження інноваційних технологій в навчальний процес [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: <http://kafpppo.narod.ru/user-files/conference2012.pdf>
2. Барабась Д. Освітні інновації та їх імплементація в Україні. Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. 2016. № 3. С. 35-54.
3. Дубасенюк О. А Інноваційні навчальні технології – основа модернізації університетської освіти. Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін: Зб. наук.-метод праць. Житомир: Вид-во ЖДУ. 2004. С. 3-14
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» [Електронний ресурс]т– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>.
5. Інноваційна професійно-технічна освіта: пошуки шляхів оновлення : матеріали III-ої Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції (26 – 30 березня 2012 р.). Інститут післядипломної освіти інженернопедагогічних працівників Університету менеджменту освіти. Донецьк : ІПО ІПП УМО. 2012. 340 с.
6. Кашук М. Особливості використання інноваційних методик у процесі навчання іноземної мови. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. 2012. № 30. С. 366 – 370.
7. Кошечко Н. Інноваційні освітні технології навчання та викладання у вищій школі. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ. 2015. №1(1). С. 35-38
8. Мельникова О.В. Інновації у вищій освіті як чинник формування національної економіки знань. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди «Економіка». 2014. № 14. С. 16-27